

Vragenboekje

**Dit examen bestaat uit 22 vragen en een vertaalopdracht.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.**

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Regel 5 Contemne

Contemne wordt door commentatoren een ironische imperativus genoemd.

- 2 p **1** Maak aan de hand van de context duidelijk dat deze benaming van toepassing is.

Regel 15 alienorum servorum

Seneca bedoelt natuurlijk niet willekeurige *alieni servi*.

- 2 p **2** Wie bedoelt hij dan wél?

Regel 20–21 omnes servos admovebo mensae meae?

- 2 p **3** Welk selectie criterium moet men toepassen blijkens het antwoord dat Seneca op deze vraag geeft? Beantwoord deze vraag door het citeren van het woord waardoor dit criterium wordt uitgedrukt.

Regel 24–25 si quid t/m excutiet.

- 2 p **4** Citeer uit het voorafgaande het tekstelement waarvan deze zin een nadere uitwerking vormt.

In een van zijn filosofische dialogen zegt Seneca:

Je bent er verontwaardigd over dat je slaaf, je vrouw of je horige je van replek heeft gediend; en daarna klaag je erover dat in de politiek de vrijmoedigheid onmogelijk is gemaakt die je zelf thuis hebt afgeschaft. *Seneca, De Ira III, 35,1; vertaling C. Verhoeven.*

- 1 p **5** Welke vergelijking wordt zowel in het bovenstaande citaat als in alinea 3 van tekst 1 getrokken?
- 2 p **6** Definieer het stoïsche begrip *indifferentia* en breng het vervolgens in verband met regel 28–30 *Quemadmodum t/m aestimat.*

Regel 29 ex condicione

- 2 p **7** Citeer uit alinea 3 het woord dat hiermee inhoudelijk correspondeert.

- 2 p **8** Citeer uit het vervolg van de tekst het tekstelement waarmee de woorden *alius avaritiae (servit)* (regel 31) worden uitgewerkt.

Regel 40–41 quod verborum castigatione uteris: verberibus muta admonentur.

Deze woorden worden door C. Verhoeven als volgt weergegeven:

..... dat je, als er straf nodig is, straf praat en je tot striemende woorden beperkt; met striemende koorden worden alleen stomme dieren bewerkt die geen enkele taal verstaan. Een woordspel in het Latijnse origineel komt in deze vertaling tot uitdrukking in een dubbel woordspel.

- 3 p **9** Laat dit zien door de desbetreffende Latijnse en Nederlandse woorden te citeren.

In een essay over brief 47 schrijft C. Verhoeven over de omgang met slaven:

Seneca's pleidooi voor vriendelijkheid en zelfs vriendschap is voor een deel gebaseerd op principiële overwegingen (.....), voor een deel ook op gronden die op het eerste gezicht meer opportunistisch lijken.

- 1 p **10** Geef in eigen bewoordingen het principiële argument weer dat in alinea 1 gehanteerd wordt.

Een van de ideeën die aan de stoïci zijn toegeschreven, (...) is het verwerpen van een maatschappij-inrichting die slavernij of enige andere wettelijke ongelijkheid tussen menselijke wezens institutionaliseert. *Marcia Colish, The Stoic Tradition.*

- 2 p **11** Is deze gedachte ook terug te vinden in tekst 1? Licht je antwoord toe.

Tekst 2

Regel 2 satis(que)

- 1 p 12 Welk voorbeeld daarvan wordt in het vervolg van de tekst gegeven? Beantwoord deze vraag door het citeren van het desbetreffende Latijnse woord.

Regel 4 vincitur

- 1 p 13 Welk substantief kun je als onderwerp aanvullen?

Regel 4 non quaero quid in se maximum habeat, sed quid suum.

- 2 p 14 Wat is het wezenlijke verschil tussen *quid maximum habeat* en *quid suum (habeat)*?

De redenering in alinea 2 heeft de vorm van een syllogisme.

- 3 p 15 Geef in het Nederlands de beide premissen en de conclusie van dit syllogisme bondig weer volgens het onderstaande schema:

Premisse 1:

Premisse 2:

Conclusie:

Regel 17–21 Si quis t/m probabis illum.

De parallelie tussen de beide zinnen waaruit deze passage bestaat, is niet helemaal volledig.

- 2 p 16 Welk element uit de eerste zin ontbreekt in de tweede zin? Beantwoord de vraag door het citeren van het desbetreffende Latijnse woord.

Regel 21 aliis

- 2 p 17 Wat wordt hiermee blijkens het voorafgaande bedoeld?

Regel 1 hac antecedit animalia, deos sequitur.

- 4 p 18 Bespreek naar aanleiding van deze woorden de verhouding tussen *homo*, *ratio*, *animal* en *deus* vanuit het perspectief van de stoïsche filosofie. Gebruik niet meer dan 75 woorden.

Tekst 3

- 3 p 19 Vergelijk de in tekst 3 geformuleerde stoïsche standpunten met die van de epicureeërs en noem een drietal verschillen, die betrekking hebben op de volgende punten:
1. de rol van de goden
  2. het wezen van de ziel
  3. de maatschappelijke taak van de mens.

Tekst 4

De stoïcijnen waren het op dit punt oneens met de peripatetici.

- 2 p 20 Hoe luidt het standpunt van de stoïcijnen in deze?

Let op: de laatste vragen en de vertaalopdracht van dit examen staan op de volgende pagina.

Tekst 5

- 2 p **21** Noem een overeenkomst tussen de hier geformuleerde gedachten van Etty Hillesum en de opvattingen van de Stoa.
- 2 p **22** Noem een verschil tussen de hier geformuleerde gedachten van Etty Hillesum ten aanzien van de betekenis van de emoties en de gedachtengang van de Stoa in deze. Verwerk in je antwoord zowel de gedachten van de Stoa als die van Etty Hillesum.

Tekst 6

Bestudeer tekst 6 met de inleiding en de aantekeningen.

- 45 p Vertaal regel 4 t/m 13.

Einde
